

PASSIONENS NU, OCH DÖDENS

Ett utdraget, smärtsamt farväl av en ung älskare, i ett filmiskt inkapslat New York. Tatjana Brandt har läst Marie Silkebergs nya diktsamling *Revolution House* och konstaterar att den kräver sitt mod. "Den alltuppslukande passionen fyller sidorna med sin närvaro men också genom att vara förlorad", skriver hon.

Debutboken som jag beställt anländer punktligt med fjärrlån från Stockholm. Trots coronan och posten. Jag är tacksam och placerar den överst i högen av Marie Silkebergs övriga produktion som jag hittat i mitt eget lokala biblioteks samlingar. Jag har redan hunnit umgås med flera av essäerna i *Avståndsmätning* från 2005, samt den något överväldigande diktsamlingen *Material* som trots sin 90-talslook kom ut 2010. Men det är debuten jag väntar på för att den första boken ofta är så viktig. Debutböcker har en tendens att lägga något på bordet som aldrig försvinner även om det förvandlas och förvandlas.

Poeten, essäisten och översättaren Marie Silkeberg debuterade 1990 med diktsamlingen *Komma och gå*. Det är en lysande formsäker bok, förförisk, stark och lätt att förlora sig i. Texten böljar av vågor eller ansträngningar. Den pressar erotik, längtan och extas mot världen och tvingar verkligheten mot - mot vad? Jag dröjer vid vågkammarna. Och vid smärtan. Försöker lyssna av motståndet. Vill denna text att livet ska hända här? Eller är det dikten som ska hända? Eller ska de sammanfalla? "*Lågor över fasaderna/ Fulla av osynlig natt*" svarar mig texten när jag grubblar eller "*kom lilla glittrande våg/ av avgrund*". Är det liksom bara att ta av sig kläderna och hoppa i?

Borde inte Julia Kristeva kunna hjälpa mig? Det känns som en öppning men sen påminner jag mig om hur hjälplös hon blir i sina läsningar av Marguerite Duras roman *Älskaren*. Kristeva leder smidigt in begäret i mystikens domän, hon frågar efter vad begäret vet om verkligheten och hur mycket verkligheten rymmer bortom det vetbara. Det är vackert. Men det känns inte som om

gregoriansk körsång riktigt är ett lämpligt svar på det Marie Silkeberg lägger fram för läsaren. Varken i debuten eller i den nya boken *Revolution House*. Så vad gör hon då?

Boken inleds med tre korta citat av James Baldwin. Hans röst är full av det där på en gång uppfordrande och genomskådande som så ofta finns i hans anslag. För Baldwin står framtiden på något radikalt sätt på spel. Men just framåtrörelsen bryts av när Marie Silkebergs lyriska prosa tar vid med ett idiom som i stället går inåt, söker sig tillbaka, minns, väcker det förflutna ur sin död. Silkebergs text närmar sig musiken eller filmen i sin rökiga närvaro och närmast sceniska precision.

Tårarna rinner i natten. Jag torkar bort dem. Han sover. När jag vaknar är han inte där. Sitter i soffan med sin dator. You're still thinking about that? skrattar han. När jag frågar. Vill du att jag ska inse det? Efter att ha tänkt länge. När frågornas rymd öppnas. Är den oändlig. Är plötsligt helt slut. Av ansträngningen. Att ta mig till frågornas avgrund. Kysser hans nacke när han sitter vid datorn. Hug me säger jag. Mer än några sekunder. Lyssnar på hans hjärta. Andetagen. Hans kropp slappnar av ett ögonblick. Kom vi går ut säger han. Jag vill bara gå. Leave. My heart is breaking säger jag. It will heal säger han. Jag vet inte längre. Om jag är översvämmad eller genomsköljd. Av svett och tårar. It was good. A good trip. Kanske en av mina mest lyckade. And it was good being with you säger han. Jag står och ser på honom ställa in sin väska i bilen. Wait säger han till chauffören och kommer emot mig. Håller om mig. Take care.

De förlorade ögonblicken öppnar sig i sin intensivt närvarande, skrämmande och lockande glans. Förflutenheten och passionen tvinnar sig kring nuet och reflektionen. När nya diktsviter eller sektioner av boken inleds ligger det ofta platsangivelser överst på sidan som en blandning av scenanvisning och dagboksintledning. Det kan stå "[Malcolm X Boulevard, Central Harlem, juli 2018]" eller "[Hamilton Heights, West Harlem, december 2018]".

Revolution house är en tjock bok på nästan 200 sidor indelad i fem numrerade och namngivna delar. I den mån man kan tala om en handling beskriver boken relationen mellan ett svenskt diktjag och en lite yngre nigeriansk man. Båda är författare och båda kämpar med en svårdefinierbar ensamhet.

Silkeberg skriver i korta meningar, rytmiskt och med känsla för fotografiska detaljer. Erotiken är ständigt närvarande för att inte säga ledande och texten liksom griper efter älskaren, efter verkligheten, efter allt som ständigt försvinner i tidens ström. Den alltuppslukande passionen fyller sidorna med sin närvaro men också genom att vara förlorad. Vad är den, vad betyder den och hur kan närhet vara så stor och samtidigt inte föra två människor närmare varandra? Det går så bra att älska över avgrunder.

Rösterna och språken slår in i och över varandra, engelskan dyker upp och försvinner med tonfall och fraser som är så slitna att de blir intima på nytt eller så bara faller de likt mynt mellan raderna. Skramlar. Samtidigt leker texten med allas vår längtan efter att få ta de engelska orden i munnen, gå omkring och säga dem. Som om man var en del av världen. För att de är filmens ord. Den stora världens ord. Det är så livet låter i det stora pratet. Och Silkeberg hanterar dem. Med både världsvana och av nödtvång. Här flyter de omkring i den poetiska texten och får liv och ton av älskarens röst. För att världen är som den är, full av språk och kulturer och människor som samlas vid filmreplikerna och värmer sig vid de fraser som står till buds. De starka och svaga orden, smidigheten och lättnaden som samtidigt illustrerar hjälplösheten. Att det lyriska språket inte helt når dem eller rår på dem. Att älskaren är där i den andra världen, den som inte låter sig skrivas. Den som vägrar bli verklig kanske för att den är så mättad av föreställningar, av yta och spel och roller och färdiga konflikter. Och hela denna kavalkad har redan förvridit händelserna innan minnet ens hunnit ta tag i dem. Kan man genom att skriva fram stunden, erövra den i språket, vrida sönder de tummade flosklerna som filmverkligheten tvingar in i livet och minnet?

”Filmverklighet” är inte ett rättvist ord. Jag är ute efter ett något som beskriver allt det delade och föreställda som den globala världen förser oss med, de sociala mediernas bildspel, TV-nyheternas obegripligheter, katastrofer paketerade och stöpta i former som gör dem historiska innan de skett och uppblandat med allt detta kändiskulturens glittersminkande och skenbara gemenskap. Trots ansträngningar, läsning, samtal och försök, går vi omkring och bär på en hel del dubiös eller obearbetad halvförvanskad kunskap om livet på andra ställen. Hela denna automatiska fiktion fyller fantasin och upplevelserna och bildar ett slags membran som det gäller att tala igenom i personliga samtal, få sin hand att gå igenom, se igenom, leva igenom. Samtidigt är det frågan om en kunskap som det absolut inte går att leva utan, eller på något sätt höja sig över. *Revolution House* är en stark skildring av ett jag som kämpar i detta plågsamma trassel.

Grälen, raseriet, symbolerna börjar ramla in över alla samtal. Kodade fraser, kläder och gester som inkorporerar köld och stereotypa avstånd. Vitheten och svartheten. Makten och underskottet. Alder, kön och genus. Det är den hemska kortpacken som hemsöker livet. Vem är ruter dam och vem är spader knäckt? Vi kan i sten svära på att det inte spelar någon roll men problemet är att det är rollen som spelar oss. Mot vår vilja, trots våra försök att parera. Jag säger ”oss” för det går inte att undkomma, vi drar jokern gång efter gång men vet inte vad hen betyder. Ska vi då avsäga oss allt, livet och kärleken och glädjen inför alla möten över avstånd för att vara på den säkra sidan?

Gudskelov är den här boken skriven utan säkra sidor.

Det betyder inte att den är god eller klok eller en handbok för älskande par. Den är vad den är i sin upplevelse, i sin sinnliga, plågsamt överintensiva fråga till det som varit.

Prosalyriska block varvas med mer regelmässigt lyriska partier. Men det är prosalyriken som i min läsning starkast fångar passionen, bygger detta hus. Skapar den revolution som ska komma och gå.

Är det därför skriver jag på telefonen i sängen. Därför du är så av och på hela tiden? För att du tycker att det är en synd att ha sex? När han igen pratat länge om kristendomen. Han ler. Svarar något. Jag lägger ner telefonen och försöker somna. Ser inte att han skriver. *Var naken. Jag kommer ner.* Tycker jag hör något. Något som faller i badrummet eller ett spöke tänker jag och sträcker mig mot sömnen. Han står vid sängen. Kom helt tyst över heltäckningsmattan. Jag rycker till. Sätter mig över honom. Sekunderna mellan skräck och lust. En lust allt starkare. Att omfatta omfamna. Uppsluka. Slukas. Jag fångar upp saliven innan den 11 maj 2021 börjar rinna. Han vänder mig om. Kommer. Djupt. Längre. Det är helt mörkt i rummet. /.../

Eftersom jag insett att Kristeva inte är till hjälp letar jag efter en annan text eller tänkare som kunde ge mig en blick från sidan. Efter lite grubbel läser jag på försök Annie Ernauxs moderna klassiker som i engelsk översättning heter *Simple Passion* från 1991. Ernaux tecknar passionen genom att synliggöra konturerna mot världen, hur den bränner ett hål i tillvaron som gör resten av protagonistens liv närmast outhärdligt i sitt meningsunderskott. Det är som att titta på ett pappersark som brunnit i kanten men innehållet är inte bara förlorat i tiden utan frågan är om livet i passionen någonsin var mer än en fantasi, en bok från början. I det gryningsljus som är romanens nu känns alltihop närmast obegripligt även om romanens jag gång på gång hävdar just autenticiteten, den levda känslan. Hon beskriver passionen minutiöst men älskaren A., denna ständigt lätt berusade man med sinne för snabba bilar och dåliga teveserier har just inga repliker. Han blir boken igenom en rätt vag projektionsyta eller möjligen en gående fallos. Jagpersonen vakar över telefonen och läser horoskop och utför ritualer med en besatthet som får läsaren att bekymrat tänka mer på goda terapeuter och allt mindre på den frånvarande älskaren. Jag lägger boken ifrån mig med viss tvekan. Nej, då har jag betydligt större förståelse för Marie Silkebergs text.

I *Revolution House* framträder en man varken gammal eller ung som är skrivande, rastlös, sensuell, full av humor och ensamhet. En komplicerad och motsägelsefull person. Texten vimlar av detaljer, iakttagelser och tonfall som alla kretsar kring något personligt och unikt, en levande varm människa. Den älskade är en författare som navigerar med halsbrytande fart i en ojämlik, global och ständigt uppkopplad värld. Telefonen som är världen i fickan stjäls ofta halva uppmärksamheten, eller mer.

Passionen flyter in och ut ur tillvarons brister. Enorm och allomfattande ena stunden och så förbi, förfluten, ouppnåelig i nästa. Så fort allt det tillvända (samtalen, samlagen, de intensiva grälen) drar förbi framstår ensamheten runtomkring lika oändlig som rymden. Men där Ernaux beskriver passionen

som ett förflutet vansinne och älskaren som en man som i grund och botten var helt fiktiv, skriver Silkeberg fram sitt älskande par i en sinnlighetens eviga presens. Bokens nu är lika ogripbart som livet men dess kraft ligger i att det utmanar läsaren, utmanar framtiden, utmanar berättelsens längtan efter att störta ut i havet. Kanske är det det som är revolutionen tänker jag, att utmana döden genom omsorgen om ett nu som det inte går att slå sig ner i men som trots allt håller sin halt, sina smekningar, sin extas och sin svärta.

Marie Silkeberg
Revolution House
Albert Bonniers förlag, 2021

Författarfoto: Sara Mac Key